

KATRIINA SOINI

Vallaton vastuu ja vastuuton valta

Valta ja vastuu ovat olleet viime kuukausina monien uutisotsikkojen yhteisiä nimittäjiä, oli sitten kysymys Euroopan talouskriisistä, koulujen työrauhasta tai vaikkapa lääkärihoidon ammatillisuuden takaamisessa. Ideaalitulanteessa valta ja vastuu kulkevat käsi kädessä, mutta käytännössä näin tapahtuu harvemmin. Suomessa, samoin kuin monissa muissa läntisissä maissa julkinen sektori on viimeisten vuosikymmenten aikana ottanut vastuuta monista asioista - jopa siinä määrin, että tuo auttava käsi on muuttunut näkymättömäksi, itsestäänselvyydeksi. Talouden tiukentuessa vastuuta hyvinvoinnista on alettu siirtää kansalaisille, järjestöille ja kunnille. Ongelmia syntyy, kun toisista huolehtimisen kulttuuri, yhteisvastuullisuus on vähentynyt ja kun kuntien odotetaan ottavan enemmän vastuuta kuin mitä ne pystyvät taloudellisten resurssien pienentyessä kantamaan. Epäselvyyttä on myös siitä, mikä on sellaista hyvää, mikä julkisen sektorin tulee tarjota ja mistä taas kansalaisten tulee itse maksaa.

Samaan aikaan vastuun lisääntyessä kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa omien asioiden hoitoon heikkenevät. Yksiköiden suurentuessa ja päätöksenteon etääntyessä ihmiset tuntevat myös voimattomuutta hoitaa omia asioitaan ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Tässä kaikessa piilee vaara, että valta oman elämän tai yhteisön hallinnasta liukuu vähitellen muualle. Erityisesti maaseudulla tämä on suuri huoli.

Julkinen sektori ja erilaiset asiantuntijatehtävät ovat kasvaneet viime vuosiin saakka merkittävästi. Samalla on siirrytty hierarkisista järjestelmistä monitasoisiin ja –sektoraalisiin verkostoihin, joissa valta- ja vastuukysymykset hämärtyvät. Tämän voi kokea jo yksittäisissä organisaatioissa, kun asiaa ja asiakasta pallotellaan luukulta toiselle. Varsinkin vastuun kantajat ovat kadonneet jonnekin monipolvisten organisaatioiden sokkeloihin.

Erilaisilla asiantuntijoilla, viranomaisilla, päätöksentekijöillä ja tutkijoilla on paljon valtaa verrattuna esimerkiksi kolmanteen sektoriin ja yrittäjiin, joihin taas kohdistuu paljon erilaisia odotuksia yhteiskunnan ja hyvinvoinnin raken-

---

tamisessa ja vastuun kantamisessa. Asiantuntijuuden perustana on usein muodollinen, koulutuksen kautta hankittu asiantuntijuus tai ammattiasema. Kokemukseen perustuvaa asiantuntijuutta ei saisi kuitenkaan unohtaa. Yrittäjien, järjestöjen, yhdistysten ja ihan tavallisten kansalaisten näkemyksiä kannattaisi hyödyntää päätöksenteossa nykyistä paremmin – ei pelkästään näennäisosallistamisena.

Kaikilla asiantuntijoilla on myös vastuunsa. Tutkijoiden vastuulla on tehdä objektiivista tutkimusta, mutta myös osallistua tutkimuksensa kautta yhteiskunnalliseen keskusteluun. Kehittäjien tulee tunnistaa maaseudun kehityksen kannalta oleelliset hankkeet ja tukea niitä ponnisteluissaan eteenpäin. Viranomaisten ja poliittisten päättäjien vastuulla on perehtyä käsillä olevien asioiden taustoihin ja nähdä päätösten alueelliset vaikutukset, jos ei yli sukupolvien, niin ainakin yli kvartaalin. Kaikkiin näihin vastuisiin sisältyy mahdollisuus vaikuttaa maaseudun tulevaisuuteen, siis valtaa. Tartutaan näihin mahdollisuuksiin!

* * * * *

Työsarkani Maaseudun uusi aika -lehdessä päättyy näihin riveihin. Tämän kerrassaan mielenkiintoisen työn myötä olen saanut tutustua lukuisten maaseudun parissa toimivien ihmisten työhön ja ajatuksiin, mistä suuri kiitos Maaseudun uusi aika -yhdistykselle, joka aikoinaan kutsui minut tähän tehtävään. Lämpimät kiitokset kaikille kirjoittajille hienoista käsikirjoituksista ja hyvin sujuneesta yhteistyöstä, kun olemme hioneet kirjoituksia julkaisukuntoon. Artikkelikäsikirjoituksia arvioineita refereitä kiitän pyyteettömästä työstä lehden ja samalla suomalaisen maaseutututkimuksen tieteellisen tason ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Lehden toimitusneuvostolle kiitokset lankeavat lehden linjaa ja sisältöä koskevista keskusteluista. Lopuksi haluan kiittää työpariani toimitussihteeri Eila Alhoa kokonaisvaltaisesta heittäytymisestä lehden tekemiseen ja kehittämiseen. On ollut ilo tehdä töitä kanssasi! Päätoimittajan kirves, joka symboloi päätoimittajan tehtäviä lehdessä, siirtyy nyt tutkija Mia Vepsäläiselle. Toivottavasti hän voi kolmen vuoden kuluttua jakaa nämä myönteiset kokemukseni MUA -lehden päätoimittajan pestistä.

Rauhallista Joulun Aikaa ja Hyvää Uutta Vuotta!

